

БОЙКО ЛАМБОВСКИ

„Бойко, не ми приказвай за църквите, най-злите хора пълнят църквите – да знаеш това!“ – скара ми се веднъж голямата наша писателка, сигурно е било преди петнайсетина години.

В книгите и научните изследвания беше методична и последователна. В реакциите и възгледите си беше поклонник на провокацията, ценител на фойерверковото опровержение, повелител на парадокса.

В изказането си за църквите, разбира се, тя не атакуваше смиреното духовно търсение и краткия път към пречистващия култ, а стадното скучване на медии, политики и светски запълвачи около храма, когато храмът се превърна за известно време в нещо като идеологически заместител на предишната агресивна атеистична пропаганда.

Често нейната фраза пробиваше като реактивен снаряд пашкула на благодушната закостенялост – може би затова политическата класа я уважаваше и награждаваше, но се и побояваше от резките афоризми на Мутафчиева. „Нашите управници са хора без занаят. Тук е проблемът. Тук е тъжното, че разчитат на политиката да храни тях, децата им, жените им, любовниците им, всичките им роднини“ – каза тя пред нашия вестник, и тази фраза, уви, е все болезнена за припомняне, особено днес, в светлината на предстоящите избори за Народно събрание.

А вижте други нейни ударни афоризми: „Историята е учителка на народите – крилата, но пуста фраза. Човекът разбира само от бой, от беди всякакви, а не от уроци.“

Вера Мутафчиева мразеше политическото насилие, от което бе пострадало и семейството й, но

IN MEMORIAM

Замина си пovelителката на парадокса

**Akademik Вера Мутафчиева
остави значим научен
принос и блестяща проза**

Вера Мутафчиева получава Голямата награда за литература на СУ „Св. Климент Охридски“.

СНИМКА: „СЕГА“

мразеше и скудоумието на тълпата, празната гълчава на неинформирани и лесно манипулируеми хора, и често се „взривяваше“, когато срещаше убеждения без мисъл и анализ пред себе си: „Няколко пъти дори съм се карала в трамвая и съм питала: докъде ви стига акълт в миналото, та ще ми говорите за „никога“ и за „винаги“.

Учен с голямо бъдеще пред себе си, значим исто-

рик-медиевист и османист, в един момент тя остави науката така, както правеше всичко в живота си, рязко и без съжаление. И се зае с литература, за да постигне високи върхове и там. Мутафчиева споделяше, че за това й решение роля е изиграло и тесногръдието на родния академизъм, чиновническият подход и липсата на стратегическа заинтересованост у държавата.

Какви книги обаче написа! „Случаят Джем“ я направи известна, най-големите ни писатели разбраха веднага, че пред тях е блестящо перо. „Книга за Софоний“, „Летопис на смутното време“, „Аз, Анна Комнина“, „Предречено от Пагане“, мемоарното и произведение „Бивалици“, „Разгадавайки баща си“ и др. са четива с очевидна непреходност. Вера Мутафчиева стана и

сценарист на „Хан Аспарух“, където на нейната намеса и неотстъпчивост се дължи, че историята не се захароса и олимонади повече от поносимото. (Тя направи доста скандали тогава с другите създатели на филма).

Вестта за кончината й в Правителствена болница ни заварва в Софийския университет, и се възползвам от възможността да пренеса па страниците на

вестника по няколко думи на стъписаните от неочекваната вест събеседници:

**Професор
Андрей
Пантев:**

„Вера Мутафчиева е писател, който диша в историята. Не може да се пише историческа литература, ако не си блестящ познавач на периода, за който пишеш, понякога по-вътре в него, отколкото в свое то време. Другото е белетристика без стойност. Тя беше изключително компетентен османист и голям писател.“

**Професор
Валери
Станев:**

Мога да я сравня с Маргърит Юрсенар, перфектно владеене на материала. Романът „Случаят Джем“ я изстреля към редицата на големите майстори. А онези истории около ДС само доказват, че у нас следва да преформулират отговорностите и вините, защото истинските виновници останаха встризи от калните пръски; пострадаха авторитети и професионалисти като Вера Мутафчиева.

**Николай
Табаков,
писател и
издател:**

Съвсем
наскоро се
чухме, на-
мърми ме, че
нещо не така съм написал
за нея някъде. Не обичаше
да я хвалят, както не обичаше
и празнословието. Беше
живлен и мъдър човек, от
когото много можеш да на-
учиш. И умееши да е приятел,
забележителен събе-
седник.

Поклон пред паметта ѝ.